

POMEN ORGANIZACIJE STROKOVNIH EKSKURZIJ

THE IMPORTANCE OF ORGANIZING EXCURSIONS

Tamara Marinček

Študentka 2. letnika Upravljanje podeželja in krajine, Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma, Višja strokovna šola.
tamara.marincek@gmail.com

mag. Sebastjan Repnik

Grm Novo mesto – center biotehnike in turizma, Višja strokovna šola.
sebastjan.repnik@gmail.com

Tamara Marinček

2nd year student of Countryside and Landscape Management, Grm Novo mesto – The Centre of Biotechnics and Tourism
tamara.marincek@gmail.com

MSc. Sebastjan Repnik

Grm Novo mesto – The Centre of Biotechnics and Tourism
sebastjan.repnik@gmail.com

Povzetek

Ekskurzija je izlet s strokovnim vodstvom. Razlikujemo več vrst ekskurzij in sicer glede na temo ekskurzije, kraj izvedbe, časovno trajanje in število udeležencev. Je posebna oblika izobraževanja, katere namen je povezati teoretično znanje s praktičnim. Zato ima ekskurzija več nalog: materialno, funkcionalno in vzgojno. Pripomore k osebnemu razvoju udeležencev. Sama organizacija ekskurzije obsega pripravo programa, organizacijsko pripravo in pripravo udeležencev. Pomembeno pa ni samo delo pred izvedbo ekskurzije. Podati moramo oceno in zaključek o ekskurziji, preveriti v kolikšni meri so se uresničili cilji, ter razčleniti rezultate ekskurzije. Na podlagi tega ugotavljamo, kako je ekskurzija koristila udeležencem in nam da informacije, ki jih bomo potrebovali pri organizaciji naslednjih ekskurzij. Članek vsebuje tudi potek ekskurzij, ki smo jih organizirale študentke študija Upravljanje podeželja in krajine pri predmetu Turizem in rekreacija na podeželju, naše ugotovitve in zaključke. Organizacija ekskurzij na slovensko podeželje bi bila lažja in boljša, če bi kmetije že same v okviru neke krovne organizacije ponujale zaokrožene turistične produkte.

Ključne besede: ekskurzija, organizacija, strokovno vodstvo

Abstract

The excursion is a trip with expert guidance. We distinguish several types of excursions depending on the theme of excursion, place, duration and number of participants. It is a special form of education, the purpose of which is to connect theoretical knowledge with the practical. Therefore, the excursion fulfills several tasks: physical, functional and educational. Contribute to the personal development of the participants. The organization of excursion includes preparation of the program, time and finance management and preparation of participants. It is not only work before making the excursion important. We need to make the evaluation and completion of the excursion at the end, check the extent to which they meet the objectives and analysis results of excursion. On this basis, we look at how the tour benefits the participants and give us information that we need in the organization of the following excursions. The article also contains a course of excursions, which were organized by the students of programme Countryside and Landscape Management in the subject Tourism and Recreation in the Countryside, their findings and conclusions. Organization of excursions in the Slovenian countryside would be easier and better if farms would be united under some cover organizations offering rounded tourist products.

Keywords: excursion, organization, professional guided tours

1 Ekskurzija

Beseda ekskurzija izhaja iz latinščine in pomeni izlet s strokovnim vodstvom. Slovenščina pozna dva izraza, ki pa se pomensko medsebojno razlikujeta. To sta izraza izlet in ekskurzija.

Slovar slovenskega knjižnega jezika besedi definira takole:

- **ekskúrzi**ja -e ž (ú) 1. izlet, obisk s poučnim namenom: delati, prirejati ekskurzije v tovarne; iti na ekskurzijo; šolska ekskurzija / študijska ekskurzija // udeleženci takega izleta, obiska: sprejeti ekskurzijo

- **izlèt** -é tam(èé)1.krajše potovanje,navadno za razvedrilo, zabavo:delati, prirejati izlete; naredili smo izlet na morje, v gore; hoditi na izlete / avtobusni izlet; celodnevni, daljši, enotedenski izlet; družinski, sindikalni, šolski izlet; poučni izlet ekskurzija; izlet z vlakom (Iskanje po Slovarju..., 2.6.2016).

Ekskurzija je delovno potovanje, za katero je treba udeležence predhodno pripraviti, bodisi s pripravo člankov, s predhodnim branjem določene teme ali s predstavitvami. Prav tako se morajo na ekskurzijo pripraviti tudi voditelji oziroma organizatorji. Ti morajo udeležencem pojasniti z dodatnimi razlagami na sami ekskurziji oziroma na kraju samem kaj vidijo, kje se nahajajo, voditi in nadzirati morajo skupino ter se držati časovnega razporeda (Ekskurzije, 3.6.2016).

2 Vrste ekskurzij

Razlikujemo več vrst ekskurzij, predvsem je tema ali namen ključna točka, ki sovpadala z interesom skupine za organizacijo ekskurzije. Glede na to ločimo:

- turistična strokovna ekskurzija,
- kmetijska strokovna ekskurzija,
- športna strokovna ekskurzija,
- tehnična strokovna ekskurzija,...

Ekskurzije lahko ločimo tudi glede na kraj izvedbe:

- v naravi,
- v gospodarskih objektih, podjetjih in obrtnih delavnicah,
- v kulturnih ustanovah ipd.

Poznamo tudi delitev glede na časovno trajanje:

- enourne,
- dvourne,
- večurne,
- celodnevne,
- večdnevne.

Izbira časa je odvisna od zahtevnosti ogleda, časovnega prostora, ki ga ima interesna skupina ter samih finančnih zmožnosti. Lahko se tudi zgodi, da je število oseb, ki si lahko nek objekt ogleda omejeno. Zato smo tudi tukaj omejeni pri organizaciji. Glede na to poznamo tudi delitev ekskurzije glede na število udeležencev. Pri tem govorimo o ekskurziji za:

- samo del neke interesne skupine (del društva, podjetja, šole,...),
- interesno skupino (društvo, podjetje, šola,...),
- več interesnih skupin skupaj (več društev, podjetij, šol,...) (Oblak, 2006: str. 4-5)

3 Cilji in naloge ekskurzije

Ekskurzija je posebna oblika izobraževanja, zato lahko skozi opazujemo, kakšen učinek ima na določeno interesno skupino. Njen namen je, da podpre teoretično znanje z nekega področja s prikazom pretvorbe tega znanja v neko pridobitveno dejavnost, ohranjanje kulturne dediščine, razvoj športa, kulture in še marsičesa.

Za posameznikov razvoj je potrebno in koristno, da je pri procesu učenja več lastnega odkrivanja in manj posnemanja in reprodukcije, saj se v današnjem času od posameznika pričakuje in zahteva, da je ustvarjalen, iznajdljiv, da ustvarja in prepozna vsakdanje situacije in probleme, ter jih smotrno rešuje. Ekskurzija ima pomembno in visoko pedagoško vrednost, zato so njene naloge enake kot naloge učenja.

Materialna naloga pouka, predavanj, usposabljanj,... obsega pridobivanje znanja o objektivni stvarnosti, ki se preučuje pri pouku posameznih predmetov ali na posameznih predavanjih. Materialna naloga ekskurzije pomeni, da ekskurzija omogoča udeležencu, da si pridobi znanje, ki ga pri poslušanju teorije ne more razviti v tolikšni meri. Spodbuja ga k razmišljanju na podlagi njegovega znanja. Ekskurzija je uspešna, če je udeleženec sposoben teoretično znanje

pojasniti oziroma ga preizkusiti v situacijah, ki nastopajo med samo ekskurzijo. Vendar pa je kljub temu, da je to najpomembnejša naloga ekskurzije treba paziti, da so tudi druge naloge vključene v ekskurzijo. Poleg tega pa obisk ekskurzije udeležencu omogoča, da:

- razvija odnos do področja oziroma teme ekskurzije,
- razvija konstruktivno razmišljanje, tehnično mišljenje,
- razvija svoje ideje,
- zbira stvarna gradiva (skice, proizvodi, letaki...).

Funkcionalna naloga pridobivanja teoretičnih znanj zajema razvijanje številnih in raznovrstnih človeških sposobnosti: senzoričnih, praktičnih, izraznih, intelektualnih. Funkcionalne naloge ekskurzije pa zajemajo razvijanje psiho-fizičnih funkcij. Ta naloga je težja od prejšnje, vendar je pomembna za popolnejše izobraževanje, ter za doseganje operativnega znanja. V okviru dejavnosti vključenih v ekskurzijo, si bo udeleženec razvil sposobnosti opazovanja, pomnjenja, vztrajnosti, zbiranja in urejanja podatkov, skiciranje... Razvijajo se tudi organizacijske sposobnosti, samostojnost pri učenju s tem pa tudi delovne navade.

Poleg zgoraj omenjenih sposobnosti, ki jih udeleženec lahko pridobi na strokovni ekskurziji, pa sodijo zraven še vzgojne naloge ekskurzije, ki so:

- razvijanje pravilnega odnosa do umskega in fizičnega dela,
- razvijanje medsebojne pomoči,
- razvijanje pozitivnega odnosa do narave in proizvodno-tehnične okolice,
- razvijanje zavestne discipline, marljivosti, točnosti in urejenosti,
- razvijanje odgovornosti, vztrajnosti in samoaktivnosti,
- razvijanje ekološke kulture.

Ekskurzija pripomore k osebostnemu razvoju udeleženca, ki na sami ekskurziji osvaja znanja, razvija sposobnosti in pridobiva vrednote (Oblak, 2006: str. 5-6).

4 Organizacija ekskurzije

Priprava ekskurzije vsebuje:

- organizacijsko pripravo (naloge organizatorja, določitev trase in datuma, najava obiskov, časovna usklajenost, tehnična izvedba, usklajevanje ...),
- pripravo programa (določitev ciljev, izbor in zbor vsebine, interdisciplinarnost, usklajenost ...),
- pripravo udeležencev (seznanitev s cilji ekskurzije, dogovori o disciplini, časovna razporeditev dela na ekskurziji in "tehnične" podrobnosti).

Organizator mora biti pozoren na:

- določitev ciljev (opazovanje, sklepanje, zbiranje ...),
- izbor metod in učnih sredstev (zemljevid, brošure, mape...),
- določitev smeri poti (zbirno mesto, vrstni red krajev, kraj za počitek in malico ...),
- časovno razčlenitev (čas ogledov, čas za počitek ...),
- pripravo animacije za udeležence (npr. med prevozom, med ogledi,...)

- pripravo ostalih udeležencev (spremljevalci, strokovni sodelavci – gostitelji ...).

Upoštevati mora tudi nekatera učna načela. Načelo primernosti glede na psihofizičnih sposobnosti in potreb udeležencev, ki zahteva povezovanje prijetnega s koristnim, na načelo aktivnosti, kar zagotovimo s sodelovanjem udeležencev s kakimi nalogami, načelo sočasnosti, ki zahteva predvsem sočasnost slušnega in vidnega dojetanja snovi, lahko pa vključi tudi druga čutila ter načelo nazornosti. Trajanje je odvisno od ogledov. Zato je potrebno razčleniti časovno razporeditev.

Organizator mora s cilji in nalogami seznaniti vse strokovne sodelavce, ki bodo na kakršenkoli način v stiku z udeleženci. Posredovati mora podatke o smeri poti, trajanju ekskurzije, časovni razporeditvi in jih seznaniti z njihovimi nalogami.

Poskrbeti je treba tudi za varnost. Udeležence je potrebno povprašati o njihovih posebnostih (slabost med vožnjo, bolezni, slabši vid ali sluh, gibalne ovire,...) Poleg tega je potrebno vedeti, kjer se nahajajo službe za nujno pomoč, imeti njihove kontaktne številke, predvideti nevarne situacije in najti rešitve zanje.

Pri rezervacijah, najavah obiskov, organizaciji prevoza navadno pomagajo tudi različne turistično informativne pisarne, turistične agencije,... Če ima ekskurzija večje razsežnosti in zahteva določena finančna sredstva (vstopnine, prevoz, ...), je potrebno izdelati tudi finančno konstrukcijo.

Tudi udeležence je potrebno pripraviti na ekskurzijo. To poteka tako, da še pred ekskurzijo obdelamo elemente, brez katerih opazovanje in delo na ekskurziji ne moreta uspeti:

- cilj ekskurzije,
- tehničnimi ali kaki drugi pripomočki, ki jih morajo vzeti s seboj,
- objekte, ki jih bodo obiskali,
- čas trajanja ekskurzije,
- red in obnašanje na ekskurziji,
- varnostne ukrepe,
- finančno-poslovne funkcije ekskurzije (Oblak, 2006: str. 7-8).

5 Zaključek in evalvacija ekskurzije

Izvedba strokovne ekskurzije je uresničitev predhodnih priprav organizatorja in udeležencev. Uspeh in rezultati bodo zagotovljeni, če je organizator v pripravljalni fazi zajel in skrbno obdelal ter izvedel vse potrebne segmente organizacijske in vsebinske priprave.

Delno lahko zaključek naredimo že po samem ogledu ekskurzije, glavni del pa obdelamo na srečanju v najkrajšem možnem času po ekskurziji, saj so vtisi in doživljaji dogodkov, ki so jih udeleženci doživeli na ekskurziji še sveži. Zaključek ni nujen s predstavitvijo, lahko poteka tudi kako drugače:

- udeleženci v razgovoru povedo svoja mnenja in vtise, ki so jih dobili,
- učenci sami odgovarjajo na vprašanja organizatorja,

- poročanje o delu, ki so ga ustvarili udeleženci po skupinah, če je bilo tako dogovorjeno. Za to skupine potrebujejo dovolj časa, da se pripravijo. Tako bodo lahko pokazali tudi gradivo, ki so ga prinesli z ekskurzije.

Napisati moramo tudi zahvalo ustanovi oz. gostiteljem.

Med zaključnim poročanjem je dobro, da zapisujemo pridobljena znanja, saj bodo tako udeleženci sledili poročanju in se lažje vključili v razgovor. Na osnovi odgovorov in analiz pa je potrebno odgovoriti na naslednja vprašanja:

- ali so cilji in naloge ekskurzije realizirani,
- ali je bila časovna razporeditev pravilna oz. primerna,
- do katerih novih znanj so prišli udeleženci in tudi organizator,
- katero znanje ni bilo usvojeno ter zakaj,
- zakaj je prišlo do določenih težav in kako se jim v prihodnje izogniti.

S tem se za udeležence ekskurzija zaključí, organizatorja pa čaka še nekaj dela. Podati mora oceno in zaključek o ekskurziji, preveri v kolikšni meri so se uresničili cilji, ter razčleni rezultate ekskurzije. Na podlagi tega vidi, kako je to koristilo udeležencem (Oblak, 2006: str. 10)

6 Praktičen primer organizacije strokovnih ekskurzij

Pri predmetu Turizem in rekreacija na podeželju v okviru izobraževanja za poklic inženir kmetijstva na Višji strokovni šoli GRM Novo mesto smo študentke organizirale 4 strokovne ekskurzije in sicer:

- **Ekskurzija na Kras**

Takoj ob prihodu v Dutovlje smo se okrepčali v gostilni Ukmar, kjer so z dobrim vzdušjem in klasičnim kosilom poskrbeli, da smo se počutili dobrodošli. Dobro podkrepljeni smo se odpravili na Turistično informativni center Dutovlje v Bunčetovi domačiji, kjer nam je kljub slabšemu vremenu informatorka razkazala Pepin vrt. Na vrtu so prikazana lokalna zelišča, ki jih tamkajšnji domačini uporabljajo vsakodnevno in različne rastline, ki so značilne za primorsko pokrajino. Postavljena je tudi okrogla pastirska hišica iz skrilovca. Največja zanimivost pa je maketa zunaje stene primorske hiše z manjšim dvoriščem in vodnjakom. Seveda ne manjkala brajda s trto Amerikanko in kamnita miza s klopjo, ki v poletnem času poskrbita za senco in prijeten hlad. V prostorih TIC-a pa smo si ogledali razstavo lokalnih pridelovalcev vin. Pot smo nadeljevali v vas Lokev, kjer sta nam zakonca Rože razkazala Vojaški muzej Tabor. Poleg zbirke, ki se nahaja v kar 4. nadstropjih, pa je tudi sama zgradba zelo zanimiva že z svojim izgledom predvsem pa z zgodovino. Preden smo odpotovali nazaj proti domu, smo se okrepčali še na domačiji Muha. Ob degustaciji mesnin, sira, oliv in vina nam je gospod Andrej (vodja domačije) povedal malo več o sami hrani, gostilni in njihovi turistični ponudbi.

- **Ekskurzija v Belo Krajino**

Obiskali smo turistično kmetijo Cerjanec ob izviru Krupe. Po dobrodošlici in kratki predstavitvi kmetije nam je mlada gospodarica Daniela razkazala njihovo tradicionalno belokranjsko hišo, ki služi kot muzej, konferenčna ali pa pogostitvena soba. V hiši se nahaja tudi razstava

belokranjskih vezenin na domačem lanenem platnu – večina je stenskih prtov. Na ogled so tudi skice narodnih noš Bele krajine, ki so last Belokranjskega muzeja v Metliki. Blizu kmetije izvira tudi kraška reka Krupa dolžine 2,5 km, na kateri so včasih obratovale štiri žage in dva mlina. O starih običajih, rokodelstvu ter življenju na vasi in v mestu smo še več izvedeli v Belokranjskem muzeju Metlika, ki letos praznuje 65 letnico obstoja. Stalna razstava dobro prikazuje zgodovinsko zapuščino in predstavlja vez med preteklostjo in sedanostjo. V Vinski kleti Metlika smo pri degustaciji šestih vin spoznali okuse Belokranjčana, Laškega Rizlinga, Rumene Muškata, Portugalko, Metliško Črnino in barik Modro Frankinjo skupaj z Belokranjsko pogačo. Seveda smo se sprehodili tudi po pod zemljo zgrajeni 108 metrov dolgi vinski kleti, kjer nam je prijazna poznavalka vin (sommelierka) Marica povedala več o sami Vinski kleti Metlika, pridelavi vin in njihovem shranjevanju. Z letno proizvodnjo okoli 750.000 litrov vina zadružna vinska klet pokriva celotno vinogradniško področje vinorodnega okoliša Bele krajine. Pot smo zaključili v Gostišču na Hrastu, kjer smo se po obilnem kosilu odpravili proti Višji strokovni šoli Grm.

- Ekskurzija po osrednji Dolenjski

Najprej smo se odpravili na kmetijo Vidmar v vasi Gombišče. Pri njih vzrejajo prelepe konje pasme Haflinger. Žal se zaradi vremena nismo odpravili na potep s konjsko vprego, smo pa spoznale še krško-polske prašiče in varuha domačije (psa). Z gospodarjem Jožetom smo klepetali o njihovem konjeniškem društvu in dogodkih, ki jih organizirajo, o kašči, ki so jo postavili za preživljanje prijetnih trenutkov in o načrtih za prihodnost. Po toplim čaju pri Vidmarjevih smo se odpravili v vinsko klet Frelih v Šentrupert, kjer smo imeli degustacijo treh vin in treh penin: Cviček od Fare, Zeleni Silvanec, Modra Frankinja barik, Šentrupertska penina, penina Kappelman in rdečo Penina od Fare. Sprejela nas je gospa Frelih, ki nam je povedala veliko o tradiciji njihove vinske kleti, o njihovi gostinski in nastanitveni ponudbi ter o samih vinih. Naša zadnja točka pa je bila Gostilna Repovž v Šentjanžu. Gospod Gregor nam je razkazal njihove sobe in ob domačih jabolčnih krljih predstavil njihovo ekološko kmetijo. Glavni pridelek so jabolka Topaz, imajo pa tudi manjšo trgovinico za izdelke kot so sokovi, marmalade, žita... Njihova gostinska ponudba pa je znana daleč naokoli, predvsem zaradi pestre ponudbe, znanih kuharjev, ki jih gostijo in visokega nivoja pogostitve, ki je posledica tradicije in veliko znanja. Pomankljivosti vidi v premajhni ponudbi dogodkov v okolici, zaradi česar turisti ne ostanejo več dni. Za prihodnost imajo veliko načrtov, ki vključujejo celotno družino in upa, da bi se lahko posvetili skrajšani vendar intenzivni gostinski ponudbi ob koncu tedna.

- Ekskurzija po Gorenjski

Obiskali smo Čebelarski muzej gospoda Francija Strupija v Spodnjem Brniku. Rojstno hišo svoje žene je preuredil v kmečko-čebelarski muzej, kjer so razstavljeni različno stari predmeti s podeželja. Te predmete je gospod Franci skrbno zbiral iz različnih virov, sedaj pa z gorečo dobrodušnostjo pripoveduje njihove zgodbe. Prijeten začetek našega odkrivanja Gorenjske nas popelje tudi v vas Pšata, kjer stoji ribogojnica z istim imenom, ki ima status ribogojnice, proste VHS/IHN v skladu z določili Direktive sveta 2006/88/ES, hkrati pa je v postopku pridobivanja statusa ribogojnice proste BKD. Sprejel nas je direktor podjetja Vodomec d.o.o. gospod Janez Vidmar in nam razkazal njihov obrat. V lasti imajo štiri ribogojnice, njihova glavna dejavnost v tej pa je prirast oplojenih iker rdeče Šarenke za nadaljni razvoj, izvažajo pa jih v glavnem na Dansko. Naša zadnja točka je bila Kmečki turizem Blaž na Dobeno. Na cca 30 ha veliki kmetiji se živali sprehajajo prosto po posestvu. Bolj kot kmetijstvu se posvečajo gostinski dejavnosti, saj kmečki turizem pri njih obratuje že skoraj 30 let.

7 Rezultati in zaključek

Tabela 1: Swot analiza strokovnih ekskurzij pri predmetu Turizem in rekreacija na podeželju.

Prednosti <ul style="list-style-type: none">- Prijaznost gostiteljev- Odprtost gostiteljev- Nizka cena	Slabosti <ul style="list-style-type: none">☐ Nepovezanost gostiteljev☐ Neenako dodelana ponudba☐ Zakonske omejitve
Priložnosti <ul style="list-style-type: none">- Ponudba turističnih paketov oziroma produktov- Ponudba tudi za neturistične kmetije- Veliko dejavnosti za otroke in mladino	Nevarnosti <ul style="list-style-type: none">- Prenizka cena – izniči trud- Prenizka samozavest kmetov- Pomanjkanje znanja

Vir: Lasten, 2016

Po izvedbi vseh štirih ekskurzij smo študentke ugotovile, da je sama organizacija ekskurzije dosti težja od same izvedbe. Kmetije večinoma same skrbijo za svojo promocijo, zato smo pri oblikovanju programa imele kar nekaj težav. Opirale smo se na informacije ust od ust in nekaj tudi na internet. Najtežje delo je bilo usklajevanje ponudbe, časovnih okvirjev in finančnih omejitev z gostitelji oziroma ponudniki ogledov, saj je na trgu veliko ponudbe, ki pa je zelo razpršena, neenotna in nepovezana. Na trgu obstaja zelo malo turističnih produktov na podeželju, ki bi vključevali različne turistične kmetije. Smiselno bi bila uvedba tematskih produktov, ki bi povezali turistične kmetije z enakimi specializacijami ali pa z enakimi kmetijskimi dejavnostmi, saj bi tako lahko udeleženci ekskurzij povezali eno kmetijsko dejavnost z večimi načini izvedbe in dobre prakse.

8 Literatura

(1) Ekskurzije. Zajeto dne: 3.6.2016. (URL:<http://ekskurzije.weebly.com>)

(2) Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Iskanje po Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Zajeto dne: 2.6.2016.

(URL:http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=ekskurzija&hs=1)

(3) Oblak Špela: Ekskurzija. Univerza v Ljubljani Pedagoška fakulteta, 2006.

(URL:http://studentski.net/gradivo/ulj_pef_rp1_did_sem_ekskurzija_01?r=1)